

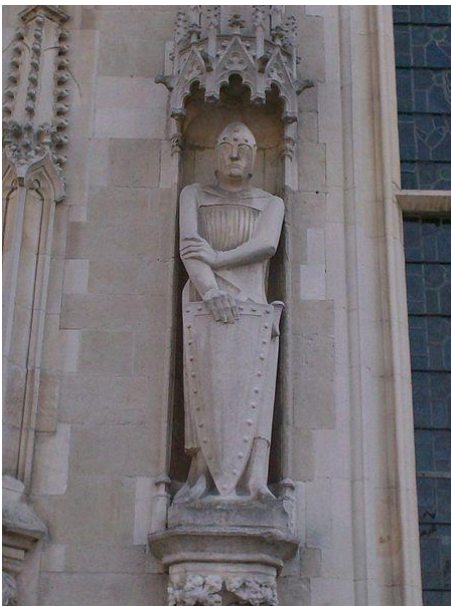
Zedelgem

Maaidorsers en kastelen

24 maart 2012

De wereld is om zeep. Ja, ik weet het: het is al ettelijke keren gezegd, geschreven en zelfs gezongen. Desondanks is het een gedachte die naderbij sluipt wanneer je ziet dat ze in de noord-westelijke hoek van het Houtland toch wel raar bezig zijn. Waarom? Wel kijk, ik gooi het hier in het midden ter overweging. Stel dat je de krant opslaat en dat daar de volgende kop onbedwingbaar naar voor springt: „*Buffel wil drijffacht in Vuile Moere*“. Wel? Zeg nu zelf, daar staat een enigszins normaal menselijk verstand toch bij stil? En nochtans, het stond zo in de krant: „*Jager Camiel Buffel pleit voor een grote drijffacht in het bos de Vuile Moere*“. Nu zien die jagers dat doorgaans wel zitten om het wild op te jagen in plaats van er zelf achteraan te gaan. De „sport“ van het jagen moet ook niet te moeilijk en te vermoeiend worden. Je moet alleen een excuus weten te verzinnen om een drijffacht op één of ander specimen van de fauna op touw te zetten. Dat hebben ze in Zedelgem gevonden: ze zitten met een plaag. Everzwijnen. Nee, Zedelgem ligt niet in de Ardennen of op de Veluwe. Wel in West-Vlaanderen. Dicht bij Brugge met name. Of ze ondertussen al verlost zijn van die wilde wroeters, dat weet ik niet. Het bericht was, toen ik het vond, reeds enigszins belegen. Voor zover ik weet ben ik ook niet in de Vuile Moere gepasseerd. Alleszins heb ik ze niet gezien. Noch Buffel, noch de everzwijnen, noch de Moere. En gedreven door of voor de jacht voelde ik me hoe dan ook al niet.

Ze hebben in die omgeving overigens al eerder wat te stellen gehad met wilde beesten. Het begon al toen de Vikings hier zo nu en dan nog een barbecue aanrichtten. Ja, dat waren zelf wilde beesten, maar daar gaat het nu even niet om. Het was in die duistere tijden immers zo dat men in de omgeving van Brugge niet alleen werd belaagd door die blonde moordenaars. Eenzame reizigers of zelfs groepen werden ook nog aangevallen door een reusachtige, moorddadige beer. Er was geen kruid gewassen tegen dat on-dier. Edoch, waar de nood het hoogst is, is Boudewijn nabij. Nee, niet wijlen die van Saksen Coburg maar *Boudewijn met de IJzeren Arm*. Het was niet zo dat de man een primitieve prothese droeg omdat hij in een gevecht een lidmaat was kwijtgeraakt. Wat, gezien de tijden en de usances, niet helemaal onmogelijk zou zijn geweest.

Het beeld van Boudewijn I van Vlaanderen „met de IJzeren Arm“

Afbeelding van het internet. Auteur: Zeisterre
Onder de GNU -licentie.

Nee, zijn arm (de linker, hij was altijd al tegendraads) was zo vreselijk sterk en hij was zo geducht in het gevecht met het zwaard en andere steek- en houwwapens dat hij zo werd genoemd. Toen hij op zekere dag terugkwam van het koninklijk hof in Frankrijk, waar hij officieel als graaf van Vlaanderen was erkend, werd hij even buiten Brugge door die woeste beer aangevallen. Zijn hele gezelschap dook gillend de bosjes in en maakte zich vervolgens ijlings uit de voeten. Zo niet Boudewijn. Die stond pal en keek de beer in de ogen zeggende: „*Ha, gij lelijk beest, gij zijt er geweest! 'k En zal zekerlijk niet wijken maar dat vel zal aan mijn haardvuur prijken*“. Ja, kijk, het rijmde wel maar de jamben

klopten niet helemaal. Het rijm loopt wat kreupel. In het vuur van de strijd ziet men al eens iets over het hoofd. Trek daar echter lering uit, beste lezer: die mannen letten tenminste nog op hun taal wanneer ze in het openbaar optraden en er kans was dat een chroniqueur aanwezig was. De beer wilde echter naar geen rede luisteren en hij haalde uit. Hetgeen hem op een paar fikse dreunen op zijn berenknar kwam te staan. Hij (de beer) stootte een vreselijk gebrul uit waarvan zelfs de eksters stil werden en hij richtte zich op tot zijn volle twee meter (zes Rijnlandse voet). Waarop Boudewijn hem volslagen lek prikte met zijn speer. Zo vreselijk hard stak hij toe dat de speer die het beest doodde niet meer uit de boom te krijgen was waar de beer had voor gestaan. Die hebben ze moeten vellen. De boom. Nadat ze de beer hadden afgepeld.

Vanzelfsprekend liep dit verhaal sneller dan het gezelschap dus eenmaal terug in Brugge, was de nieuwe leenheer al direct tot de status van onsterfelijke held verheven en hield hij, fel toegejuicht, zijn entree. Een vliegende start naar de geschiedenisboekjes.

In de talrijke bossen hier moet je zelfs goed uitkijken met veel onschuldiger wild. Ik bedoel daarmee niet de everzwijnen maar... hazen! Een bepaald soort haas, kom.

Een voorloper van jager Buffel had bericht gekregen dat een mooie witte haas geregeld in het maanlicht op een open plek wat kwam spelen. Haasje over en zo. Een beetje jager laat zich dat geen twee keer zeggen en dus trok hij bij volle maan en met een dito tweeloop naar de open plek. Alwaar hij opging in het lokale struweel. Ik moet even tussendoor vermelden dat de bewuste jager tamelijk intieme betrekkingen had aangeknoopt met een zekere Yolande. Je snapt zo dadelijk wel waarom ik opeens naast de kwestie begin te praten. Goed, hij ging dus dat pelsdier naar het hazenwalhalla blazen. En zowaar! Het beest toonde zich zoals voorspeld en te verwachten. Nog geen vijf meter van de loerende jager vandaan. Die schiet en... mist! Wat nog nooit gebeurd was. Niet op die afstand.

De haas had het hazenpad gekozen en in arren moede droop de jager af. Hij bleef echter maar over de gebeurtenissen piekeren en hij kwam tot het besluit dat er meer aan de hand moest zijn en dat hier toverij in het spel was! Zeker weten. Dus die bovennatuurlijke krachten moesten eerst worden gebroken voordat de haas de pot in kon. Er moest derhalve wat sterkers aan te pas komen dan kaliber twaalf hagel. Zo kwam hij op het idee om het kruisje, dat hij op zijn borst droeg, in een patroon te stoppen. De eerstvolgende volle maan ging hij met dat patroon in zijn tweeloop op stap. Zoals dat moet zijn in dit soort verhalen was de haas weer op de afspraak. De jager schoot en... de haas was weg! Verschwunden! Alleen... daar in het zand lag Yolande. Heftig bloedend uit een kruisvormige wonde. Kom dat tegen! Was hij toch zeker al die tijd verloofd geweest met een heks! En dat kruisje was ook niet meer te gebruiken...

Van de beren en de everzwijnen ben ik zeker ze niet ontmoet te hebben. Maar Yolande?

Baes van 't Veld

Het kasteel doemde opeens op. Ik had de aanblik ervan ei zo na zelfs gemist. Want het had gemist. Ik bedoel dat er mist hing. Een nogal hardnekkige grondnevel. Net daarvoor was ik een beek overgestoken. De Kerkebeek. Gelukkig kon dat via een bruggetje en daar was het: *Kasteel Baesveld*. Compleet met zijn torentjes en transjes en wat er aan kastelen nog allemaal gebruikelijk wordt bij- of aangebouwd.

Waar het kasteel staat was voorheen alleen maar vage grond. Het gebied lag, en ligt nog steeds, in de zuidelijke hoek van Loppem. Het vroegere veldgebied was een uitloper van het veel grotere *Bulskampveld* dat vooral nog in Beernem bemerkbaar is. De gronden werden vanaf het einde van de 18^e eeuw gebruikt om er een bos op aan te planten. Het kasteel werd neergezet op het deel dat bekend stond als „*Baesveld-Merkenveld*“. Het was de familie van Outryve de Merckem die het aankocht.

Françoise van Outryve de Merckem huwde Patrice de Coninck. Deze laatste was minister onder koning Willem I. Dat was uiteraard tijdens de Hollandse periode tussen 1815 en 1830. Meneer de Coninck bouwde in de bossen een jachtpaviljoen dat hij „*Baesveld*“ noemde. De bakstenen werden zelfs ter plaatse gevormd en gebakken met de klei die

Het Kasteel Baesveld doemt op uit de mist.

uitgegraven werd om de vijver aan te leggen.

Nadat België onafhankelijk was geworden in 1830, werden de voormalige knechtjes van Willem op zijn minst nogal scheef bekeken en het jachtpaviljoen veranderde van eigenaar. Aloïs de Vrière was de naam van de nieuwe bezitter. Die stond aan de andere kant van het politieke spectrum en hij lag wel in het bovenste laatje bij het nieuwe regime want hij zou een belangrijke rol hebben gespeeld bij het tot stand komen van het onafhankelijke België. Het schijnt zelfs dat hij een persoonlijke vriend is geweest van koning Leopold I.

ning Leopold I.

De nieuwe eigenaar ging er nogal hard tegenaan en onder zijn leiding werd het bestaande huis verbouwd tot een kasteel. Het begon zelfs de allure te krijgen van een middeleeuwse burcht met kantelen, trapgevels en arkeltorentjes. Daar stopte het niet mee want er volgden nog een aantal uitbreidingen. Er werd eveneens een orangerie met ommuurde moestuin gebouwd. Van de kapel is eerst sprake in 1873. De man ging zo voortvarend te werk dat hij tot over zijn oren in de schulden verzonk. Zodat het hele domein moest verkocht worden. Het veranderde in de loop der tijden trouwens nog enkele keren van eigenaar.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog was dit kasteel een ideale verblijfplaats voor hoge Duitse officieren. Als belangrijkste gasten in die tijd verbleven daar de Koning van Saxen, de Hertog van Württemberg en niemand minder dan Kaiser Wilhelm II himself.

Op het einde van de Tweede Wereldoorlog werd het kasteeldomein aangekocht door de familie Joly die er nu nog altijd eigenaar van is.

Bij het kasteel ligt ondertussen een bosgebied met gemengd loof- en naalddhout. Het is een stuk natuur op de grens met Waardamme. Voordat de autosnelweg Brugge-Kortrijk werd aangelegd was het gebied naar het oosten toe nog groter. Het vormde toen een geheel met het natuurgebied „Doeveren“ in Oostkamp.

De koning van de wildernis

De wandeling had de ondertitel „Leeuwtocht“ gekregen. Wat me in eerste instantie niet duidelijk was. Het bleek evenwel dat het startpunt lag in een gehucht van Zedelgem: *De Leeuw*. Dit gehucht wordt ook aangeduid met de naam *Zuidwege*. Naar het grote kruispunt daar. Of nog met *Sint-Elooi* zoals de parochie heet. Een gespleten persoonlijkheid waarschijnlijk.

De Leeuw ligt op een strategische plaats binnen de gemeente. Langs belangrijke wegen en bij een belangrijk kruispunt. Met een slechte reputatie trouwens, dat kruispunt. Er gebeurden in het verleden meerdere dodelijk ongevallen. Daar kwam pas verandering ten goede in toen er een rotonde was aangelegd. Ook het station van Zedelgem, op de lijn van Brugge naar Kortrijk, bevindt zich in het gehucht.

Zonder het te weten was ik met De Leeuw bekend. Ten eerste omdat daar het Zedelgemse bedrijf Claeys is gevestigd. Dat is nu opgenomen in Case New Holland. Het is een wereldleider op het vlak van landbouwmachines. Eertijds echter was hier ook Flandria gevestigd. Dat produceerde tijdens mijn apenjaren een begeerlijk goed: brommers. En fietsen. Maar ja, dat laatste gaf niet veel aanzien. Zij hebben ooit nog een eigen wielerploeg gehad en ik kreeg nooit een bromfiets. Verder blijkt op De Leeuw ook nog een bedrijf gevestigd te zijn dat diepvriesproducten aan huis levert. En die stoppen hier elke week voor de deur. Om bij de burens te leveren.

Reeds in de Oostenrijkse tijd werd hier een weg aangelegd. Die was voor zijn tijd bijzonder modern want hij werd helemaal met kasseien bestraat. Het was de weg van Brugge-Torhout-Roeselare-Menen. Die baan zorgde voor beter wegverkeer en ook voor de ontsluiting van het gebied in het zuiden van Zedelgem.

Het gehucht kreeg zijn naam van de herberg „*De Gouden Leeuw*“ die er stond.

In de wijk kwamen in de loop van de jaren een smidse, winkels, een bakkerij en nog later ook een schooltje. In 1854 werd ook een rechtstreekse weg van Aartrijke naar Zuidwege aangelegd, die een bijkomende grote verkeersader werd.

De smidse in De Leeuw was de kern waarrond de industrie in het gehucht groeide. Na enkele generaties kwam de smidse in handen van de familie Claey's. De zonen van Louis Claey's zouden uiteindelijk zorgen voor het ontstaan van de industrie in De Leeuw. Ze richtten diverse bedrijven op die later onder andere Flandria en Superia werden. Die van de fietsen en bromfietsen. De firma van Leon Claey's ging ook maaidorsers maken. Het groeide uit tot het grote bedrijf wat het nu is.

Romp

„*Eene coorne muelne...welcke Karels Anneije in pachte houdt...met een cleen huusekin daer neffens an staende...*“ Zo werd de houten staakmolen in 1528 beschreven die hier in Zedelgem stond. Eigendom van de heren van Zedelgem.

De romp van de Plaetsemolen of Lievensmolen

Een gevelsteen met de vermelding „P. LIEVENS / 1866“ toont aan dat de familie Lievens hier toen de stenen bergmolen bouwde die de houten molen verving. Van de stenen molen blijft nu alleen nog de romp over. De Plaetsemolen, Dorpsmolen of Lievensmolen. Joseph Lievens, die ook burgemeester van Zedelgem is geweest, was er een tijdje molenaar. In 1913 werd de rosmolen die er toen nog was, omgevormd tot iets wat voor het boerenbedrijf bruikbaar was. In 1919 kocht ene Jules Bogaert de molen. Hij installeerde er een motor in zodat ook op windstille dagen gemalen kon worden. In 1932 vielen de wieken voorgoed stil. Ze bleven wel voorlopig op hun plaats

zitten maar in de molen werd een mechanische maalderij geïnstalleerd. De drijfkracht daarvoor was een diesel monocilinder van Claey's. In de jaren vijftig van vorige eeuw werden de kap en de wieken weggehaald. De dieselmotor bleef bewaard en kan, naar verluid, nog steeds werken.

Dorp der armen

De groep grote gebouwen een eind verderop ontlokte een ander wandelaar de commentaar: „*Daar zal allicht geen steuntrekker wonen*“. Ware het niet dat ik de betekenis van één en ander pas later achterhaald heb, ik was daar beslist in lachen uitgebarsten. Even voordien had ik een wat smoezelige wegwijzer gezien met „*Priorij O.L.V. van Bethanië 8*“. Het cijfer is een huisnummer en *Bethanië* (of *Betanië*) is Hebreeuws voor... *Dorp der Armen*! Je kan het in verband met de gebouwen die te zien waren moeilijk nog meer ironisch gebruiken. Aan de andere kant: Bethanië is werkelijk ook een dorp. Nog steeds. Het ligt in de buurt van de Olijfberg en het heet nu El Azarje (het dorp van Lazarus). Palestijns en door de infame Israëli'sche muur in twee gescheurd. De plaats wordt in de evangeliën genoemd als de woonplaats van Lazarus en zijn zusters Maria en Martha en van Simon de Me-laatse.

Het Bethanië hier op het grondgebied van Loppem is uiteraard iets heel anders.

De geschiedenis van de priorij van Onze-Lieve-Vrouw van Bethanië is zeer nauw verbonden met die van de Sint-Andriesabdij van Zevenkerken. Die abdij werd in 1901 gesticht door Gérard van Caloen. Het werd één van die stichtingen waarvandaan Vlaanderen zijn zonen uitzond. Naar een land „*Zo groot als een wereld, waar uw vlag staat geplant*“. Om de wilden het Woord te brengen. En de beschaving. Zoals de fietsbel. Dom Nève, die de

De kerk en verdere optrekjes in Bethanië. Het Arme Dorp?

volgende abt van Zevenkerken werd, wou graag vrouwelijke hulp in de missies van zijn abdij in Katanga. Het moesten benedictinessen (ora et labora) zijn. Er moesten door hen in „den Congo“ nieuwe kloosters gesticht worden. Dat was nog niet eerder vertoond in de monastieke geschiedenis van vrouwenkloosters.

Het idee schoot wortel en reeds in 1922 werden drie zusters uitgezonden naar Kongo. Meer bepaald naar Likasi in Katanga. Korte tijd nadien telde de gemeenschap reeds twaalf nationaliteiten.

Bethanië zwermdde tenslotte uit over

vier continenten.

De imposant grote gebouwen liggen volledig in het groen van een groot park. Het geheel van kerk, klooster, gastenverblijf en internaat werd in etappes tussen 1924 en 1957 opgetrokken in een neoromaanse stijl. De ontwerper was de bekende architect Joseph Viérin uit Brugge. Die had al eerder een reputatie opgebouwd in het ontwerpen van grote gebouwen zoals kerken. Hoewel ook kleiner werk wel aan hem besteed was want hij was ook de architect van Het Lijsternest van Stijn Streuvels in Ingooigem.

De priorij is toegankelijk via een geasfalteerde dreef en ze ligt aan een driehoekig plantsoen met bomen. De gebouwen hebben een vierkante plattegrond met vier vleugels die rond een kloostertuin zijn geschaard. De kerk en de refter liggen in elkaars verlengde langs een centrale as. De bedoeling daarvan is beladen met symboliek: er wordt daar enerzijds voeding voor het lichaam verstrekt en anderzijds voor de geest. Het tijdelijke en het eeuwige. De vroegere kloostercellen zijn nu slaapkamers voor de interne, vrouwelijke leerlingen van de elitaire kloosterschool in Zevenkerken. De cellen waren niet meer zo noodzakelijk want ook in deze orde zijn de roepingen afgezwakt tot een gefluister.

Hoewel de gebouwen in verschillende fasen zijn neergezet, vormen ze toch duidelijk een eenheid. Het bouw materiaal voor de gevels is een soort rozerode baksteen waardoor de gebouwen nog meer opvallen. Het schijnt dat de neoromaanse stijl van het geheel geïnspireerd is door de basiliek van Sint-Laurentius-buiten-de-Muren in Rome en de abdijkerk van San Miniato te Firenze. Ik zou het niet weten want beide gebouwen in Italië zijn me volkomen onbekend.

Le Lac

Min of meer grote waterplassen dicht bij één of andere autosnelweg zijn in Vlaanderen niet zeldzaam. Ze dienden bij de aanleg van de autoweg om het nodige zand te fourneren voor de soms hoge berm en waarop de autostrade werd geconstrueerd. Hier in Loppem kreeg die voormalige zandwinning de ronkende naam „Lac van Loppem“. Er zit zelfs een stafrijmpje in de benaming...

Het gaat hier om een put die gegraven werd in 1933 door de firma Byttebier. Dienend voor de aanleg van een deel van de E40 die langs de noordzijde van de put loopt. Tijdens de Tweede Wereldoorlog gebruikten Duitse vliegtuigen dit deel van de autosnelweg als landingsbaan voor troepentransport en logistieke steun. Uiteraard was het toen afgesloten voor alle normale verkeer.

Tot 1957 was deze „Byttebier put“ het favoriete speelterrein van de naoorlogse jeugd.

Toen, echter, werd de grond gekocht door de familie Jonckheere. Die maakten er een privé camping van. En daarna was het vanzelfsprekend voorbij met vrij in- en uit lopen.

Het Lac van Loppem had en heeft nog steeds een grote recreatieve waarde voor de

omgeving van Brugge. Vroeger werd op het terrein rond het meer ook nog jaarlijks een motorcross georganiseerd. Dat gebeurt nu niet meer. Nu wordt het Lac door zowel de „Brugse IJsberen“ als de „Barracuda“ duikersclub gebruikt. Tijdens de zomer kan er ook aan waterski gedaan worden.

Het bos van Tille

De streek hier heeft zijn naam van Houtland niet onterecht gekregen want er zijn hier inderdaad nogal wat bossen te beleven. Al is het zo dat de paden meestal streng recht en zeer breed zijn. Geschikt in rechthoekige patronen. Maar desondanks: ze zijn er, de bossen.

Het Tillegembos is nu 114 hectare groot en het grenst aan de Brugse agglomeratie. Het is het oudste provinciale domein van West-Vlaanderen. In 1963 werden de eerste 44 hectare aangekocht en in de jaren daarna werd het domein regelmatig verder uitgebreid.

Het domein is bestemd voor, hoofdzakelijk, passieve recreatie. Er is een grote verscheidenheid aan naald- en loofbossen. In de vallei van de Kerkebeek liggen elzenbroeken die binnenkort wel weer hun voorjaarsflora tentoon zullen spreiden. In bepaalde delen van het domein wordt ook aan natuurontwikkeling gedaan. Gepoogd wordt om weer droge heide, natte heide en bloemrijke hooilanden te creëren.

In het bos staat een kasteel en daar rond ligt een park van 83 hectare. Het Kasteel van Tillegem is groot. Voor de naamgeving heeft men zich niet uitgesloofd, voor het bouwen van het kasteel daarentegen wel.

Het kasteel heeft een lange geschiedenis. Hoewel er erg weinig geweten is over hoe precies één en ander in zijn werk is gegaan. Het oudste gedeelte is de onderkant. Die is in natuursteen gebouwd. De recentere bovenbouw is met baksteen gemetseld. De originele burcht was wellicht niet veel hoger dan de bovenkant van de natuurstenen muren. Misschien dat er in het midden wel een hoger donjon stond.

Tillegem zou aanvankelijk deel uitgemaakt hebben van de fiscus Snellegem. Daarvan zou in de tiende eeuw de fiscus Weinebrugge, het latere Sint-Michiels, zich afgesplitst hebben. Omwille van de strategische ligging werd de heerlijkheid Tillegem wellicht door Boudewijn I

Het kasteel van Tillegem. Een waterburcht.

met de IJzeren Arm, de Graaf van Vlaanderen, van het ambacht Snellegem afgescheiden.

Vooreerst was het niet echt een kasteel dat hier stond. Het was eerder een versterkte plaats. Daarvan is geweten dat ze niet lag waar nu het kasteel staat. In de nabijheid van het kasteel is nog een mote te zien. Dat is een verhoogde plaats met twee cirkelvormige grachten er rond. Hier stond wellicht de houten omwalling, die de brug bewaakte. Spijtig genoeg heeft men bij het aanleggen van de A17 geen rekening gehouden met dit geschiedkundig gegeven en werd toen een deel van de mote afgegraven. Op

een tekening uit 1573 is ze echter wel heel duidelijk voorgesteld.

Wanneer precies hier begonnen werd een stenen waterkasteel te bouwen, dat is niet bekend. De oudste afbeelding van zo'n kasteel werd teruggevonden op een miniatuur in een 16^e-eeuws getijdenboek. Daarop is een vierkant gebouw te zien dat geflankeerd wordt door hoektorens. Ook is er nog een zeer zware toren te onderscheiden. Die diende om de toegangspoort te bewaken.

Op een bepaalde plaats in het Tillegembos wordt aan landschapsherstel gedaan. Tot

ongeveer twintig jaar geleden was op dat stuk een mooi veldje met struikheide te zien. Dat verdween nagenoeg volledig door de uitzaaiing van exoten zoals de Amerikaanse vogelkers en de Amerikaanse eik. En de adelaarsvaren woekerde er lustig. De provincie kocht dit terrein in 1995 en besloot er wat aan te doen.

Recent werden alle uitheemse bomen door de landschapswacht verwijderd. Een kraan groef de humusrijke bovenlaag af en stapelde die aan de rand van het terrein. De kale grond bevat nog genoeg zaad van de struikheide en andere heideplanten zodat binnen een paar jaar de heide terug kan bloeien.

Beis

De domeinen *Beisbroek* en *Tudor* liggen ten zuiden van Brugge. Ze waren sinds de 12e eeuw eigendom van de Sint-Andriesabdij, een deel van het „Veld van Sint-Andries“. Een onontgonnen gebied met kreupelhout en heide. Na de Franse Revolutie kochten ridder Louis van Outryve d'Ydewalle en zijn zwager Jacques de l'Espée de gronden en begonnen met de ontginning ervan.

Sommige delen werden bebost met hakhout en naaldbomen. Terwijl de meer vruchtbare gronden in weide of akkerland werden omgezet. Streng rechte dreven werden aangelegd en afgezoomd met beuken.

Het Kasteel Beisbroek staat zo in een 98 hectare groot kasteeldomein. Het is een riant landhuis uit de 19^e eeuw. Tegenwoordig zijn er het *Natuurcentrum* en de *Volkssterrenwacht* in ondergebracht. De onmiddellijke omgeving van het kasteel is opgesierd met

Het Kasteel Beisbroek. Met de koepel van de volkssterrenwacht

bloemperken. Vanouds was er ook een ommuurde moestuin. Op die plaats werd opnieuw een kruidentuin aangelegd. Helemaal in de stijl van de middeleeuwse tuinen met geneeskrachtige kruiden. Er is ook een bijentuin waar uiteraard planten te vinden zijn die belangrijk zijn omdat de bijtjes er wat mee kunnen. In het park staan verder meerdere zeldzame, exotische of anderszins interessante bomen. Die bomen zijn zowel uitzonderlijk door hun zeldzaamheid als door hun afmetingen.

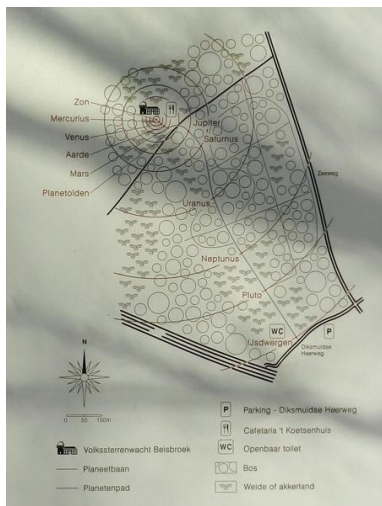
In het domein is nog steeds het oorspronkelijke opzet terug te vinden.

Een typerende afwisseling van be-

boste zones en open weilanden.

In 1973 ging een 2 hectaren groot sparrenbos tegen de vlakke tijdens een storm. Nadat het hout was opgeruimd ontwikkelde zich daar spontaan een stukje heidegebied met rode dophei en struikheide. Het illustreert hoe het landschap hier in het begin van de 19^e eeuw nog moet geweest zijn.

Ik benaderde het kasteel Beisbroek langs de buitenplaneten. Meer nog: langs de IJsdwergen en het openbaar toilet. Nu denk je natuurlijk dat ik maar wat uit mijn nek klets maar bij Beisbroek is een Planetenpad aangelegd. Het is een schaalmodel van ons zonnestelsel. Daarbij staat op de positie van de planeten een kunstwerk van Jef Claerhout. Het is een symbolische voorstelling van de verschillende hemellichamen. Het pad begint eigenlijk bij het kasteel maar het wandeltraject was zo gelegd dat ik eerst het beeldje zag van een kabouter:

Het Planetenpad bij het Kasteel Beisbroek

symbool voor de zogenaamde IJsdwergen. Het pad is 835 meter lang. Zodat 1 meter overeenkomt met 9 miljoen kilometer in de ruimte. Want alles is nauwgezet op schaal uitgevoerd. Echter werd voor het weergeven van de planeten een andere schaal aangehouden. Daarbij komt 10 centimeter overeen met ongeveer 18 000 kilometer in werkelijkheid. De zon staat uiteraard centraal. Bij het kasteel. Eigenlijk zou die bol volgens de aangenomen schaal een diameter van 8 meter moeten hebben. Dat vond men nogal gortig. Daarom is de zon maar gedeeltelijk voorgesteld.

Tudor

Tegenover het domein Beisbroek ligt het Kasteel Tudor. Uiteraard met het bijbehorende domein. De beide kasteeldomeinen en de bossen rond de abdij van Zevenkerken vormden aan het begin van de 19e eeuw een geheel. De twee families die aanvankelijk eigenaar waren, namelijk de l'Espée en van Outryve d'Ydewalle, bouwden elk een eigen zomerkasteel in de bossen.

Het Kasteel Tudor. Zo weggelopen uit een Engelse TV-serie. Lijkt het wel...

Het neogotische kasteel Tudor is tussen 1904 en 1906 gebouwd in opdracht van Stanislas van Outryve d'Ydewalle. Het ontwerp voor dit enigszins pittoreske landhuis was van de hand van baron Henry Kervyn de Lettenhove, een vriend des huizes. In zijn ontwerp greep hij terug naar de Engelse „tudorstijl“. Hetgeen direct de naam van het kasteel verklaart. Je hoeft er trouwens maar even naar te kijken om te weten hoe laat het is. Het ziet eruit alsof het van de Britse Eilanden is weggelopen.

Voor het landhuis werd een bloemrijke siertuin aangelegd. Het was vooral Cé-

cile de Renne, de echtgenote van de bouwheer, die dat wilde. De tuin was sterk geometrisch opgevat met een afwisseling van wandelpaden, grasperken en kleurrijke bloembedden.

Aan de rand van deze open tuin werden diverse loofbomen aangeplant. Ze vormen een mooie overgang naar de omringende bossen. Waar hoofdzakelijk naaldbomen werden aangeplant. Iets verder van het kasteel, verscholen tussen de bomen, bleef de ommuurde moestuin bewaard. Ook deze tuin is nu ingericht als kruidentuin. Er zijn ruim vierhonderd verschillende plantensoorten te vinden. Gaande van keuken- en geneeskrachtige kruiden tot planten waar vooral de bijtjes gelukkig mee zijn. Tegen de muren staan nog talrijke fruitbomen. Die dragen ten gepaste tijde vruchtenrassen die hier destijds algemeen waren maar die nu eerder zeldzaam geworden zijn.

Het stadsbestuur van Brugge kocht in 1981 het ruim 40 hectaren grote domein en liet de siertuin heraanleggen. Terug naar het oorspronkelijke opzet en uitzicht. Het kasteel werd ingericht als feestzaal.

Ik vond nog dit wat curieuze krantenbericht uit 2010: „In Loppem zijn vorige week de laatste twee dochters van ridder Stanislas van Outryve d'Ydewalle gestorven. Opmerkelijk, Elisabeth (94) en Monique (92) woonden hun hele leven samen met hun twee andere ongehuwde zussen en stierven amper twee dagen na elkaar een natuurlijke dood.“

Reuzinnen

Het *Chartreuzinnenbos*, eigenaardige naam vond ik, ligt ingeklemd tussen Beisbroek en Tudor maar het is sinds kort toegankelijk gemaakt zodat alle domeinen met elkaar verbonden zijn. Een aaneengesloten groengebied van 160 hectare. Ruim 100 ha hiervan is bos met de overige gronden als open ruimte: akkers, weiden, boomgaard en enkele stukjes

In het Chartreuzinnenbos

heide.

De naam Chartreuzinnenbos gaat terug op het enige kartuizerinnenklooster dat Vlaanderen ooit heeft gekend: *Sint-Anna-ter-Woestijne*. Dat was hier tussen 1350 en 1580 te vinden. Voor zover ik weet is er van dat klooster niets meer bewaard gebleven.

De kartuizerinnen zijn de vrouwelijke tak van de *Kartuizerorde*. Deze monialen (slotzusters) hebben hun leven gewijd aan eenzame contemplatie.

De orde bestaat sinds 1145. In dat jaar onderwierp een groep monialen uit Prébayon (Provence) zich aan de strenge kloosterregels van Sint Bruno

van Keulen en diens directe opvolgers. Vanaf 1177 vormen kartuizers en kartuizerinnen gezamenlijk de ene Orde van de Kartuize: de *Ordo Cartusienensis*.

Tegenwoordig zijn er ongeveer nog 75 kartuizerinnen, verspreid over vijf kloosters: twee in Frankrijk, twee in Italië en één in Spanje.

In het Chartreuzinnenbos werd veel zorg besteed aan de restauratie van een hoogstamboomgaard van 2 hectare. Daarin staan 160 bomen die ruim 100 oude streekeigen appel- en perenvariëteiten voortbrengen. Een nieuwe eikendreef is de verbinding tussen de stigte beukendreven van Beisbroek en Tudor. Bovendien werd een jong naaldhoutperceel geveld om de ontwikkeling van een nieuw heideveld mogelijk te maken. Het is hen daar menens!

Munietsie

Het heet „veld“ maar het is bos en het leger placht er het gras te maaien: het Vloethemveld. Het is alleszins niet zo dat het Belgische leger zeer van nabij is begaan met natuurbehoud. Die mensen zijn meer gericht op vernielen dan op in stand houden. Waarom ze dan het gras maaiden had er alles mee te maken dat in het Vloethemveld een groot munitiedepot lag! Men had terecht schrik dat daarmee iets verkeerd zou gaan. Bijvoorbeeld dat die hoogst explosieve aanwezigheid zou bedreigd worden door een brand die ontstond in het lange gras. Wat ook de motieven waren, het had wel een gunstige invloed op de ontwikkeling van heide en soortenrijke graslanden. Bovendien is zo'n militair terrein helemaal niet toegankelijk. Alles wordt er met rust gelaten. Zo komt het dat hier nog drie soorten heide te vinden zijn: rode dopheide, gewone dopheide en struikheide. Vooral de rode dopheide is zeldzaam geworden. In het Vloethemveld groeit van deze soort dan ook de grootste populatie van Vlaanderen.

Het verhaal rond dit gebied is kenmerkend voor wat er hier in de streek aan de hand is en was. Ook dit bos was eeuwen geleden een zompig, moerassig stuk heide waarvan de graaf van Vlaanderen eigenaar was. Het is aan die periode, waarin de laaggelegen heidegronden nogal eens onder water kwamen, dat het gebied zijn naam dankt. In 1296 schonk de graaf het gebied aan het Sint-Janshospitaal in Brugge. Die droegen het later, in 1796, over aan de Armenzorg. Tussen 1770 en 1882 werden ingrijpende veranderingen ondernomen. Het gebied werd helemaal bebost en de aanwezige poelen werden gedempt.

In 1926 onteigende het Ministerie van Landsverdediging een groot deel van het bos om er een munitiedepot te bouwen. In 1980 kocht de Staat de nog overblijvende bosgronden van het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn van Brugge. Het Agentschap Natuur en Bos maakte daarop het domeinbos toegankelijk voor het publiek.

Hoewel het militaire nut van het gebied nagenoeg verloren is gegaan, heeft het leger toch nog een deel in handen. In 2008 kocht het Agentschap voor Natuur en Bos het noordelijk

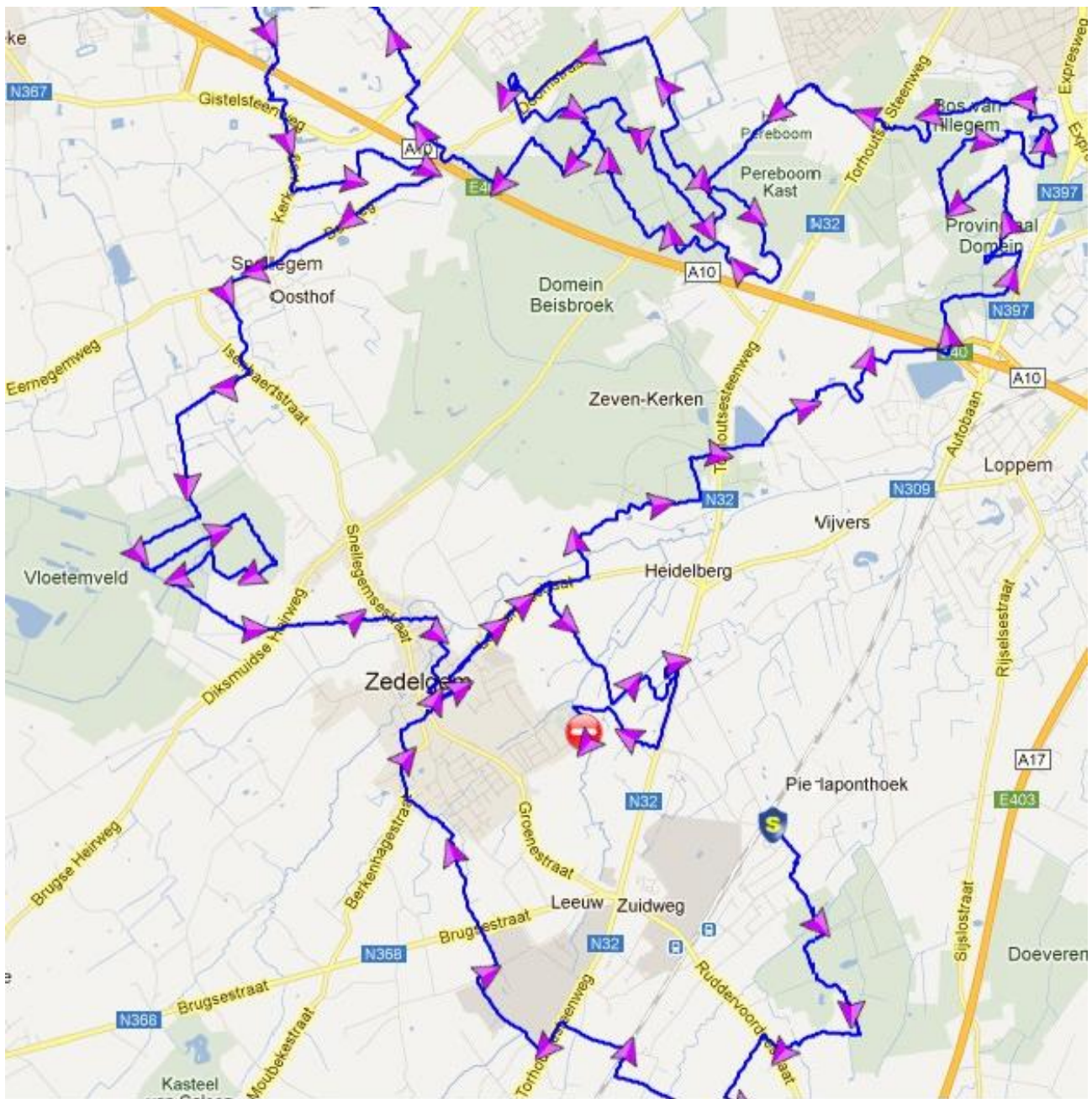
deel van het militaire domein. Dat is zo ongeveer 80 hectare. Ook het zuidelijk deel van het militaire domein wordt beheerd door het Agentschap maar dan wel in samenspraak met de militaire overheid.

Het Vloethemveldbos zoals het zich vandaag aan ons toont, is een mengelmooie van naaldbomen zoals grove en zwarte den, fijnspar en lork en loofhout met overwegend zomereik en beuk. Langs sommige dreven en greppels zijn nog overblijfselen van de heide te bespeuren. Doordat het zo lang relatief ongemoeid is gelaten is de grootste natuurwaarde te vinden in het deel waar voorheen het munitiedepot was gevestigd.

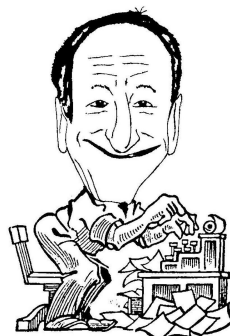
Wegens de aanwezigheid van bijzondere planten- en diersoorten kreeg het Vloethemveld Europese bescherming. Het is erkend als habitatrichtlijngebied. Het militair domein vormt zo een belangrijke schakel in het Natura 2000-netwerk dat waardevolle natuurgebieden over heel Europa met elkaar verbindt.

O ja, terwijl ik eraan denk: kunnen ze in Zedelgem om hun everzwijnenplaag op te lossen geen beroep doen op Obelix?

De track van deze tocht. De GPS is weer niet bij het begin in gang geschoten. De satellieten zijn blijkbaar in vakantie-stemming.

© 2012
Michel Christiaens